

TRANSITION IN LABOUR MARKET STATUS IN V4

Martin Hudcovský¹, Karol Morvay²

Abstract

Paper analyses the quality of employment growth by comparing the probability of transition of individuals from unemployed to employed with regard to some qualitative factors. Paper provides published transition probabilities divided into three qualitatively different periods in which it identifies a leader in the performance - Czechia. Later, paper points to a dramatic increase in the probability of transition to employment, especially in Slovakia for the long-term unemployed, young people and individuals living in non-urbanized settlements. Finally, it reports a shift in area of transition to inactivity, especially for Slovakia, and suggests a convergence process in the individual probabilities of transition from unemployed to employed. Still, Czechia and Hungary continue to be leaders in the process of inclusion of unemployed to employment with a large margin.

Key words

Labour Market Transition, V4, Unemployed to Employed, Labour Market Status

I. Úvod

Hospodárska kríza ešte z konca minulého desaťročia spomalila pozitívny vývoj trhov práce v krajinách V4 zásadným spôsobom. Vrátila ich zo štádia nedostatkového ponuky práce do pozície nedostatku pracovných príležitostí. Po jej odznení však tieto trhy práce naviazali na predchádzajúcu trajektóriu poklesu nezamestnanosti a problém vysokej nezamestnanosti začal, byť akútny v iných krajinách EÚ ako napr. Španielsko, Taliansko či Grécko. Zdá sa tak, že problém nízkej pracovnej náročnosti ekonomického rastu je aktuálne v regióne V4 prekonaný. Empiricky možno toto tvrdenie verifikovať pomocou jednoduchej komparácie medzi tempom rastu HDP a zamestnanosti v období pred krízou a v posledných rokoch (obzvlášť vo V4; pozri Hudcovský, Lábaj, Morvay (2017). Zamestnanosť rastie (a logicky nezamestnanosť klesá) aj pri menších tempách ekonomického rastu, aké sme vidávali v období pred krízou (Morvay, 2012). Cieľom práce je tak poukázať na kvalitatívne zmeny rastu zamestnanosti pomocou zmeny pravdepodobnosti prechodu z jedného statusu na trhu práce na druhý.

II. Prehľad literatúry

Trhom práce a hlavne ich flexibilita sa v krajinách V4 venuje hneď niekoľko prác, ktoré k ich evaluácii pristupujú viacerými spôsobmi. Němec (2013) na hodnotenie flexibility trhu práce využíva DSGE model, kde identifikuje rozdiely v jednotlivých parametroch medzi krajinami V4. Ako najflexibilnejší trh práce identifikuje Maďarsko a s malým odstupom ČR. Naopak ako najmenej flexibilný trh práce vychádza jednoznačne Slovensko. Čo odlišuje flexibilitu trhu práce v Maďarsku od ostatných krajín V4 sú stabilné náklady na zverejňovanie ponúk práce (vacancy posting), zatiaľ čo pre ostatné ekonomiky tieto náklady rastú. Rovnako schopnosť nájsť vhodného uchádzača o pracovné miesto je vyššia v Maďarsku, ale aj na Slovensku. Faktorom nižšej flexibility trhu práce v ČR je nižší obrat zamestnancov (separation rate) na celkovom počte zamestnancov. Celkovo však za najmenej flexibilný trh práce práca považuje

¹ Institute of Economic Research, Slovak Academy of Sciences, Šancová 56, 811 05 Bratislava.
E-mail: martin.hudcovsky@savba.sk, karol.morvay@savba.sk

² Institute of Economic Research, Slovak Academy of Sciences, Šancová 56, 811 05 Bratislava.
E-mail: karol.morvay@savba.sk

trh práce na Slovensku. Menšia väzba na ekonomický cyklus a obrat zamestnancov naznačuje nižšiu schopnosť kreovať nové pracovné pozície. Rovnako tok medzi pracovnými pozíciami jednotlivcov je v porovnaní s V4 krajinami najmenší. Petrongolo and Pissarides (2008) sa vo svojej práci venovali schopnosti vysvetliť dynamiku vývoja trhu práce na základe prítoku a odtoku jednotlivcov do a z nezamestnanosti. V práci prichádzajú k záveru, že miery dynamiky závisí najmä od inštitúcií krajiny a z nich vyplývajúcich regulácií na trhu práce. Na vzorke troch krajín (Veľká Británia, Francúzsko a Španielsko) dokazujú, že podľa spôsobu regulácie v krajine (inštitúcií na trhu práce) je aj výsledná dynamika rozdielna. Podobne aj Kilponen a Vanhala (2009) argumentujú, že za nižšou úrovňou tranzície medzi pracovnými miestami a následným pretrvávaním nezamestnanosti je možné hľadať nižšie prítoky a odtoky nezamestnaných, ktoré sú typické pre Európske trhy práce. Brandolini et al. (2006) vo svojej práci upozorňujú, že pre adekvátne výsledky dosiahnuté metódou empirických pravdepodobností tranzície medzi statusmi na trhu práce je nutné zohľadniť rozdiel medzi neaktívnymi a nezamestnanými, ktorí stále hľadajú prácu. Striktné oddelenie týchto dvoch kategórií môže viesť ku skresleným výsledkom, pretože ako poukazujú na detailnej analýze VZPS v Taliansku, neexistuje výrazný rozdiel medzi intenzitou hľadania práce pri skupine nezamestnaných a neaktívnych.

Môžeme tak zhrnúť, že rozdielne parametre výkonnosti trhov práce (nielen krajín V4) sú výsledkom najmä odlišnej flexibility trhu práce a inštitucionálneho prostredia. Problematickým je však aj zadefinovanie neaktívnosti ako statusu na trhu práce, keďže v miere aktivity hľadania práce sa empiricky zásadne neodlišujú od skupiny nezamestnaných.

III. Metodológia

Pre detailnejší pohľad na vývoj trhov práce krajín V4 však potrebujeme využiť detailnejšie mikrodáta z databázy Eurostat, ktoré dokážu poodhaliť zmenu pravdepodobnosti prechodu z jedného stavu na trhu práce do druhého.³ Celkovo možno vyjadriť až deväť pravdepodobností pre jeden trh práce (pre každý stav existujú tri pravdepodobnosti prechodu – do zamestnaný, nezamestnaný a neaktívny). Tieto odhady pravdepodobnosti tranzície medzi statusmi na trhu práce majú veľkú vypovedaciu schopnosť o stave trhu práce a pre tvorcov hospodárskej politiky môžu byť veľmi užitočné. Napr. pravdepodobnosť zachovania si zamestnania⁴ nám môže napovedať o fluktuácií zamestnaných – vyššia pravdepodobnosť naznačuje tendenciu si zamestnancov ponechať a pozorujeme ju najmä pri napätej situácii na trhu práce. Naopak v čase hospodárskej neistoty či krízy ma táto pravdepodobnosť tendenciu klesať. Tieto pravdepodobnosti nám však môžu popísať aj iné charakteristiky trhu práce ako napr. zdroje rastu zamestnanosti, kde je dôležité rozlišovať, či je rast zamestnanosti ťahaný čerpaním zo skupiny nezamestnaných alebo či rast zamestnanosti tlačí aj na opätovné začleňovanie neaktívnych do trhu práce.

Pre našu potrebu sú dôležité najmä pravdepodobnosti s akou sa napr. nezamestnaný zamestná alebo odíde z trhu práce do neaktívneho stavu. Na meranie týchto pravdepodobností sa používa štatistické zisťovanie Výberové zisťovanie pracovných síl (VZPS). Údaje sú experimentálne, pretože reprezentujú len odhad tranzície z vybranej štatistickej vzorky (tá je však reprezentatívna na národnej úrovni).

IV. Pracovne náročný rast ekonomík V4

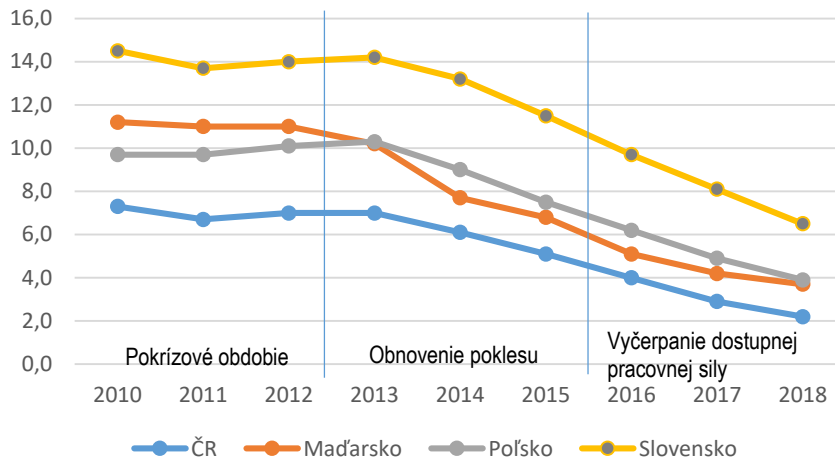
Pre analýzu vývoja trhu práce sme si zvolili tri základné obdobia, ktoré sa od seba odlišujú najmä v trendoch vývoja miery nezamestnanosti. Prvým je obdobie po kríze (2010–2012), pri ktorom ukazovatele trhu práce stagnovali na relatívne vysokých hodnotách ako následok

³ Rozoznávame tri druhy stavov na trhu práce: zamestnaný, nezamestnaný a neaktívny.

⁴ zo stavu zamestnaný (riadok) do stavu zamestnaný (stĺpec).

hospodárskej krízy z predchádzajúcich rokov. Druhým obdobím je oživenie vývoja trhu práce a teda určitý zvrät vo vývoji parametrov, keď nastupuje pokles nezamestnanosti, ktorý postupne zrýchľuje. Posledným obdobím je nepretržitý pokles nezamestnanosti spojený s dosiahnutím stavu nedostatku pracovnej sily a vyhranenou štruktúrnou nezamestnanosťou, ktorá potenciálne limituje ďalší ekonomický rast v regióne.

Graf 1: Vývoj miery nezamestnanosti v krajinách V4 (% z ekonomicky aktívneho obyvateľstva).

Prameň: Eurostat (2019), vlastné výpočty a spracovanie

Už na prvý pohľad môžeme vidieť, že hospodárska kríza zasiahla všetky trhy práce vo V4. Ich východiskové pozície sa už však už historicky nachádzali na rozdielnej úrovni. Poľsko, ktoré si ako jediné zachovalo pozitívny ekonomický rast počas krízy, zasiahla kríza rovnako, dokonca v jej druhej vlne sa miera nezamestnanosti ešte zvýšila a presiahla 10 %. Môže za to špecifický charakter ekonomiky s obzvlášť veľkým domácim sektorom, ktorý nie je až tak pevne naviazaný na medzinárodný obchod. Slovensko už tradične dosiahlo najvyššiu mieru nezamestnanosti, ktorá presiahla 14 %, zatiaľ čo český trh práce aj pri najvyššej miere nezamestnanosti po kríze neprekročil v nezamestnanosti mieru 8 %. Maďarsko sa najmä vďaka rýchlejšiemu zotaveniu z krízy podarilo predbehnúť v miere nezamestnanosti Poľsko a veľmi významne sa neskôr začalo približovať k hodnotám lídra celej skupiny – Česku. To potvrdzuje aj závery v práci od Němec (2013), ktorý konštatoval, že Maďarsko má najrýchlejšiu reakciu na externý šok a najkratšiu dobu zotavenia sa pri tvorbe nových pracovných miest.

Tabuľka 1: Pravdepodobnosti prechodu jednotlivca z jedného statusu na trhu práce (horizontálny riadok) na druhý status (vertikálny stĺpec) za V4 (VZPS, experimentálne dáta z Eurostatu).

2010 - 2012	ČR	HU	PL	SR	ČR	HU	PL	SR	ČR	HU	PL	SR
	<i>Zamestnaný</i>				<i>Nezamestnaný</i>				<i>Neaktívny</i>			
<i>Zamestnaný</i>	97,9%	97,1%	97,7%	98,5%	0,9%	1,3%	1,1%	0,7%	1,2%	1,5%	1,1%	0,8%
<i>Nezamestnaný</i>	16,5%	13,8%	12,9%	6,9%	73,1%	80,7%	78,8%	91,7%	10,4%	5,5%	8,2%	1,6%
<i>Neaktívny</i>	1,7%	1,8%	1,6%	0,8%	1,6%	1,1%	1,5%	0,8%	96,7%	97,2%	96,9%	98,4%
2013 - 2015	ČR	HU	PL	SR	ČR	HU	PL	SR	ČR	HU	PL	SR
	<i>Zamestnaný</i>				<i>Nezamestnaný</i>				<i>Neaktívny</i>			
<i>Zamestnaný</i>	98,2%	97,2%	97,9%	98,4%	0,8%	1,1%	1,0%	0,8%	1,1%	1,7%	1,1%	0,8%
<i>Nezamestnaný</i>	16,9%	18,8%	13,0%	9,0%	70,4%	69,6%	72,8%	88,4%	12,6%	11,6%	14,1%	2,5%
<i>Neaktívny</i>	1,6%	2,3%	1,5%	1,1%	1,7%	1,8%	2,1%	1,0%	96,7%	95,9%	96,3%	97,9%
2016 - 2018	ČR	HU	PL	SR	ČR	HU	PL	SR	ČR	HU	PL	SR
	<i>Zamestnaný</i>				<i>Nezamestnaný</i>				<i>Neaktívny</i>			
<i>Zamestnaný</i>	98,5%	97,9%	98,1%	98,2%	0,4%	0,7%	0,7%	0,7%	1,0%	1,5%	1,2%	1,1%
<i>Nezamestnaný</i>	23,3%	21,5%	16,5%	13,4%	61,2%	66,9%	60,8%	83,3%	15,5%	11,5%	22,7%	3,6%
<i>Neaktívny</i>	2,0%	2,3%	1,6%	1,6%	1,2%	1,1%	1,8%	0,8%	96,8%	96,6%	96,5%	97,6%

Prameň: Eurostat (2019), vlastné výpočty a spracovanie

Hneď z údajov za prvé sledované obdobie (2010–2012) môžeme pozorovať, že dynamika na trhu práce je rozdielna medzi krajinami. Zatiaľ čo aj v období zotavovania po kríze slovenský trh práce stagnoval a pravdepodobnosť prechodu z nezamestnaného stavu na zamestnaný bola len 6,9 %, ostatné krajiny pracovali už s omnoho vyššou dynamikou. Lídrom bolo opäť Česko s takmer dva a pol násobne väčšou pravdepodobnosťou vtiahnutia nezamestnaného do práce v porovnaní so SR. Slovensko zaostávalo už v tomto období za ostatnými krajinami ešte v jednom ukazovateli. V schopnosti efektívne preradiť nezamestnaných odchodom do neaktívneho stavu. Už aj v tomto období existovala v Česku viac ako 10 % pravdepodobnosť, že jednotliviec evidovaný ako nezamestnaný prejde do neaktívneho stavu. A nejedná sa tu o odchod do starobného dôchodku ako by sme si mohli intuitívne myslieť. Početnosti vo vekových kohortách blízko starobného dôchodku sa v priebehu sledovaného obdobia zásadne nezmenili ani v jednej krajine. Musí tu tak ísť o kvalitatívnu zmenu v pravdepodobnosti. Podobne vysoké hodnoty ako Česko dosahovalo aj Poľsko, ktoré v priebehu rokov dokonca zásadne zvýšilo túto pravdepodobnosť a stalo sa krajinou s najväčšou pravdepodobnosťou vo vyradovaní ľudí z aktívneho do neaktívneho stavu.

Aj keď ako už bolo naznačené pri výsledkoch práce od Brandolini et al. (2006), arbitrážne stanovená hranica medzi nezamestnaným a neaktívnym jednotlivcom nemusí vždy reálne zobrazovať situáciu na trhu práce. Ak jednotliviec aktívne nevyhľadáva prácu, ale po poskytnutí ponuky je ju schopný prijať, tak je evidovaný ako neaktívny, ale charakteristikami viac zodpovedá kategórii nezamestnaného. Dedukciou tak vychádza, že pokiaľ pravdepodobnosti prechodu do neaktívnosti sú na Slovensku nižšie, tak nezamestnaní sú aktívni pri hľadaní práce v referenčnom období 4 týždňov alebo využívajú administratívne spôsoby vykazovania aktívneho hľadania práce aj keď v realite tomu tak nie je.

Spoločným prvkom pre všetky trhy práce však boli relatívne veľké pravdepodobnosti pre zachovanie si svojho stavu v prípade zamestnaných a rovnako aj neaktívnych. Platí teda, že rozdielovým pri tomto ukazovateli je schopnosť krajiny vysporiadať sa so skupinou v stave nezamestnaný.

V druhom období sa pravdepodobnosti prechodu z nezamestnaného jednotlivca na zamestnaného zvýšili spolu s obnovením stabilného hospodárskeho rastu. Výnimočne sa v tomto období darilo Maďarsku, ktoré pri tejto pravdepodobnosti dokonca predbehlo Česko, ktoré v rovnakom období stagnovalo. Stagnáciu pri vývoji pravdepodobnosti prechodu

z nezamestnaného jednotlivca do zamestnania vykázalo aj Poľsko, ktoré však zásadne zvýšilo pravdepodobnosť prechodu z nezamestnaného do neaktívneho stavu. Rovnakú dynamiku prechodu skupiny nezamestnaných možno pozorovať aj v Maďarsku, ktoré túto pravdepodobnosť dokonca viac ako zdvojnásobilo (z 5,5 % na 11,6 %).

Posledné obdobie bolo príznačné pre všetky krajiny narazením na limity výkonnosti trhov prác, keď sa takmer všetka pracovná sila vyčerpala a nedostatok pracovníkov je akútny v každej krajine. Slovensko má tradične postavenú úroveň prirodzenej nezamestnanosti v porovnaní s ostatnými krajinami vyššie, preto aj prekročenie 6 % hranice sa považuje za akútny stav.

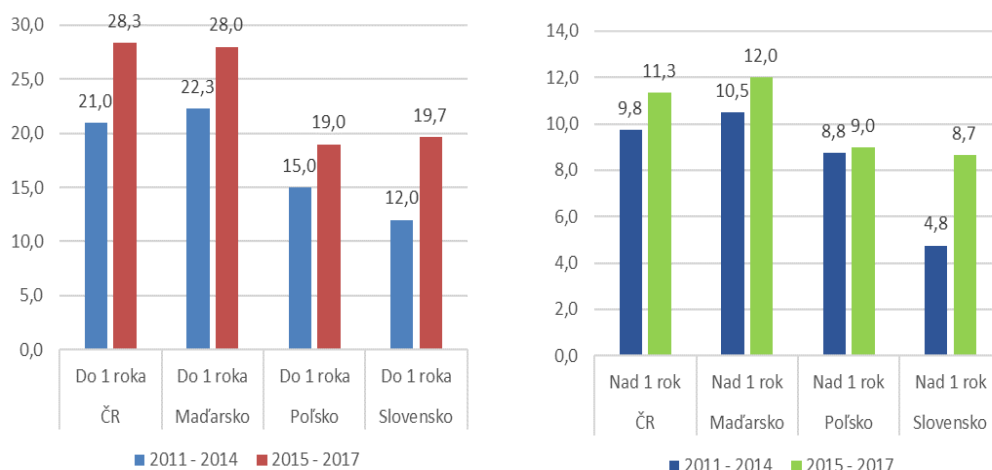
Nasvedčujú tomu aj pravdepodobnosti prechodu od nezamestnaného do zamestnania, ktoré sú veľmi vysoké. V Česku dosahujú takmer úrovne 24 %, čo znamená, že v priemere sa skoro každý štvrtý nezamestnaný v ďalšom období zamestná. Podobne výkonný je aj trh práce Maďarska, ktorý presiahol hodnotu 21 %. K určitému posunu dospelo aj Poľsko, to však skôr má tendenciu „čistiť“ svoju zásobu nezamestnaných presunom do neaktívneho stavu s viac ako 22 % pravdepodobnosťou. Teda každý piaty nezamestnaný v Poľsku je tak v ďalšom období ekonomicky neaktívny. Teda nezamestnaní, ktorí si ešte aj v čase vrcholu hospodárskej expanzie nedokázali nájsť prácu strácajú motiváciu hľadať si ju a v dôsledku neaktívnosti menia svoj status na trhu práce. Tu možno vidieť zásadný rozdiel v porovnaní so Slovenskom, kde pravdepodobnosť prechodu do neaktívnosti sa v priebehu celého sledovaného obdobia neodtrhla od marginálnych hodnôt. Rovnako to môže zároveň slúžiť aj ako vysvetlenie vyššej úrovne prirodzenej nezamestnanosti v SR, pretože zatiaľ čo ostatné krajiny dokážu úspešne manažovať skupinu nezamestnaných odchodom do neaktívnosti, na Slovensku zostávajú v rovnakej kategórii (nezamestnaný) s bezprecedentne vysokou pravdepodobnosťou. Je tu však nevyhnutné zdôrazniť, že jediný efekt, ktorý toto preradovanie má je v oblasti štatistického výkazníctva. Väčší počet neaktívnych jednotlivcov automaticky vedie ku skreslenej a nižšej miere nezamestnanosti.

V. Charakteristiky prechodu nezamestnaných

Z dôvodu menšej dostupnosti dát sa v ďalšej analýze musíme obmedziť na časové obdobie medzi rokmi 2011 – 2017. To však tiež môžeme rozdeliť na dve charakterom odlišné obdobia. Prvým je obdobie od 2011 do roku 2014 a druhé od 2015 do 2017. Ako sme už uviedli v predchádzajúcej časti, pre prvé obdobie je charakteristická pomalá obnova ekonomického rastu s neistými výsledkami v oblasti vývoja nezamestnanosti. Druhé obdobie zasa vystihuje dramatický nástup poklesu nezamestnanosti k rekordne nízkym hodnotám.

Dlhodobá nezamestnanosť

Z empirických pozorovaní je známe, že prvé náznaky ekonomického oživenia majú tendenciu vtáhať späť do zamestnania krátkodobo nezamestnaných. Tí majú osvojené pracovné návyky a disponujú zručnosťami, ktoré sú na trhu práce vyžadované. Pri dlhodobej nezamestnanosti sa predpokladá, že už nedisponujú pracovnými zručnosťami, ktoré by boli aktuálne vyžadované na trhu práce, rovnako ako ich pracovné návyky môžu byť absentujúce. S týmito faktormi sa spája následne finančne nákladný proces rekvalifikácie, ktorý logicky nie je až tak potrebný v prípade krátkodobo nezamestnaných.

Graf 1: Pravdepodobnosti prechodu krátkodobo a dlhodobo nezamestnaného do zamestnania vo V4 (VZPS, experimentálne dáta z Eurostatu).

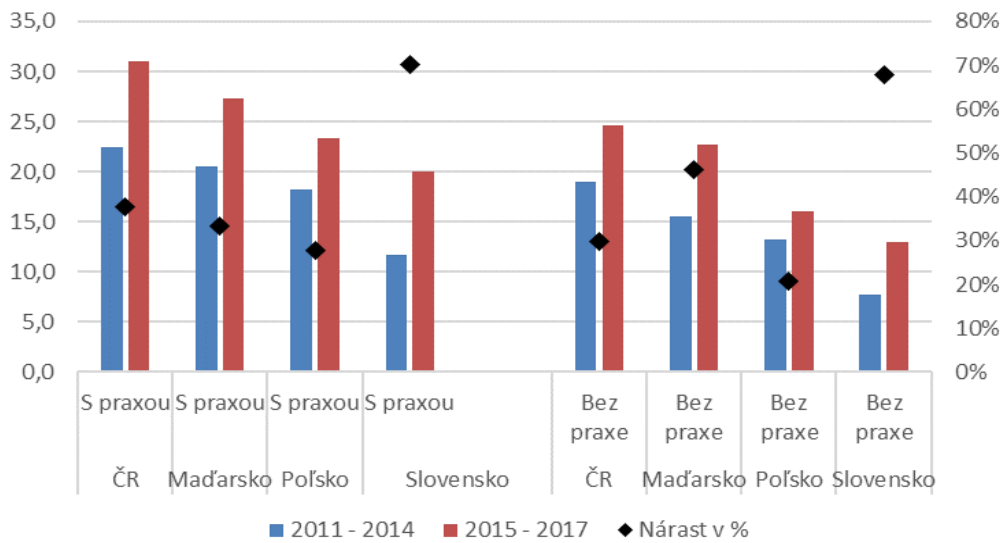
Prameň: Eurostat (2019), vlastné výpočty a spracovanie

Pri pohľade na vývoj pravdepodobnosti prechodu z nezamestnanosti do zamestnania môžeme vidieť, že v oblasti krátkodobej nezamestnanosti nastal kvalitatívny posun pri všetkých krajinách (nárast od 4 do 7 percentuálnych bodov, graf 1). Rozlišujúcou vlastnosťou je už od začiatku vyššia pravdepodobnosť prechodu pri Česku a Maďarsku. Slovensko v tejto oblasti dosiahlo najvyšší nárast, čo svedčí o neskoršom dynamickejšom vývoji na trhu práce v porovnaní s prvým obdobím, stále však zaostáva za spomenutými krajinami. Dramaticky sa však zmenila situácia pri dlhodobo nezamestnaných a ich pravdepodobnosti prechodu do zamestnania. Práve táto kategória nezamestnaných predstavovala markantný problém pre slovenský trh práce, zatiaľ čo v ostatných krajinách nedosiahol tento fenomén až tak výrazné rozmery. Napovedá to aj pravá časť grafu 1, keď významný posun v pravdepodobnosti prechodu dlhodobo nezamestnaných nastal iba na Slovensku. Pôvodná hodnota 4,8 % bola takmer polovičnou v porovnaní so všetkými ostatnými krajinami V4. V druhom období sa pravdepodobnosti už vyrovnali, aj keď SR stále dosahuje najnižšiu hodnotu medzi krajinami. Dá sa však konštatovať, že sa „konečne“ úroveň pravdepodobnosti zamestnávania dlhodobo nezamestnaných dostala na porovnateľnú úroveň so susediacimi krajinami v regióne.

Pracovná skúsenosť

Podobná analógia aká bola prezentovaná pri krátkodobej a dlhodobej nezamestnanosti sa dá uplatniť aj pri vývoji pravdepodobnosti prechodu do zamestnania v prípade pracovnej skúsenosti alebo bez nej. Pravdepodobnosti pre nezamestnaných s určitou praxou sú vyššie, pretože nepredstavujú pre potenciálneho zamestnávateľa také veľké riziko nesúlady medzi vzdelaním a požiadavkami zamestnávateľa ako v prípade absolventov (bez pracovnej skúsenosti). Z toho nepriamo vyplýva aj ďalší problém, ktorý musia všetky krajiny V4 riešiť – nezamestnanosť mladých. Predpokladáme, že početnosť takých nezamestnaných, ktorí nemajú pracovnú skúsenosť a zároveň nie sú absolventmi štúdia je relatívne veľmi malá.

Graf 2: Pravdepodobnosti prechodu nezamestnaných do zamestnania bez praxe a s praxou vo V4 (ľavá os) a percentuálny nárast medzi obdobiami (pravá os); (VZPS, experimentálne dáta z Eurostatu).

Prameň: Eurostat (2019), vlastné výpočty a spracovanie.

Najdramatickejší nárast v pravdepodobnosti zaznamenalo opäť Slovensko. To dokázalo zvýšiť pravdepodobnosť prechodu z nezamestnaného s praxou aj bez praxe do zamestnania v priemere o 70 %, čo je veľmi dramatická zmena. Nárast v pravdepodobnostiach tak potvrdzuje napätú situáciu na trhoch práce nie len v ostatných krajinách V4, ale aj na Slovensku. Objektívne ale treba konštatovať, že aj napriek pokroku v tejto oblasti, SR stále zostáva v rámci V4 na poslednom mieste, keď ani priemerná pravdepodobnosť pri absolventoch bez pracovných skúseností z druhého obdobia nedokázala predbehnúť hodnoty, ktoré ostatné krajiny dosahovali už v prvom období, keď oživenie na trhu práce bolo len pozvoľné.

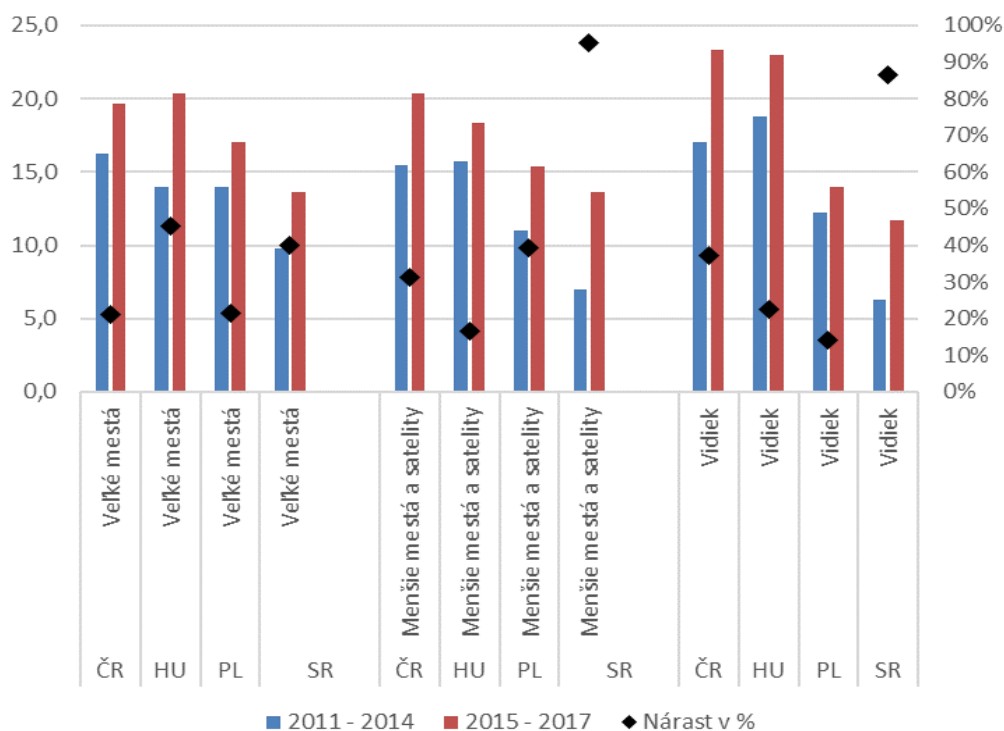
Stupeň urbanizácie

Dôležitým aspektom znižovania nezamestnanosti je aj jej regionálne rozloženie. A to nie len v geografickom princípe, ale aj podľa stupňa urbanizácie. Vo všeobecnosti platí, že väčšie urbanizačné celky (mestá) disponujú väčšími pracovnými príležitosťami ako vidiek. Je preto dôležité poznať do akej miery sa zvyšujú šance zamestnať sa v lokalitách, kde je pracovných príležitostí menej.⁵

Vo veľkých mestách nastal zjavný posun vo veľkosti pravdepodobnosti prechodu od nezamestnaného ku zamestnaným, avšak tento posun nebol ani v jednej krajine ohromujúci. Maďarsko v tejto oblasti urobilo najvyšší posun a dosiahlo vyššiu pravdepodobnosť ako dovtedajší líder Česko. Slovensko sa opäť priblížilo ku ostatným krajinám, ale stále platí, že v porovnaní má v oblasti pravdepodobnosti prechodu ešte dlhú cestu pred sebou, aby dobehla susediace ekonomiky. Jednou z možných príčin môže byť aj nízka početnosť takýchto miest na Slovensku, keď v porovnaní napr. s Poľskom je ich počet na Slovensku len malým zlomkom. Je preto nutné interpretovať tieto výsledky s opatrnosťou, keď práve definícia „veľkého mesta“ môže výsledné hodnoty skresľovať. V oblasti menších miest a satelitných obydli naopak SR urobilo najväčší pokrok. Rast zamestnaných tak zvyšoval pravdepodobnosť prechodu aj mimo hlavných ekonomických centier krajín.

⁵ Stupeň urbanizácie sa určuje podľa metodiky výberového zisťovania pracovných síl, ktorá rozoznáva tri stupne urbanizácie: Veľké mestá (Cities), Menšie mestá a satelity (Towns and suburbs) a Vidiek (Rural area). Pre určenie stupňa urbanizácie sa zohľadňuje hustota zaľudnenia oblasti a minimálny počet obyvateľov. Viac na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/1978984/6037342/EU-LFS-explanatory-notes-from-2017-onwards.pdf>

Graf 3: Pravdepodobnosti prechodu nezamestnaných do zamestnania podľa stupňa urbanizácie vo V4 (ľavá os) a percentuálny nárast medzi obdobiami (pravá os); (VZPS, experimentálne dáta z Eurostatu).

Prameň: Eurostat (2019), vlastné výpočty a spracovanie

Pri vidieku možno pozorovať opäť rozdelenie krajín V4 na dve skupiny. Česko a Maďarsko spolu tvoria skupinu, kde úroveň pravdepodobnosti (statický pohľad) je neporovnateľne vyššia ako v druhej skupine krajín – Poľsku a Slovensku. V dynamickom pohľade však najvyššiu mieru rastu pravdepodobnosti dosiahlo Slovensko, a to najmä vďaka bázickému efektu.

VI. Záver

Viacero faktorov makroekonomického zotavenia v regióne Strednej Európy viedlo k situácií, keď trhy práce začali vysoko výkonnostne prekračovať niektoré iné (rozvinutejšie) európske krajiny. Situácia na trhu práce sa zásadne zmenila a po ustúpení hospodárskej krízy nastúpil trend silného „vťahovania“ nezamestnaných späť do práce. Ako z pozorovaní vyplýva, najväčší pokrok v oblasti prechodu nezamestnaných do zamestnania urobilo Slovensko (dynamický aspekt). V statickom pohľade však ešte stále významne zaostáva za lídrami v regióne ako sú najmä Česko, ale aj Maďarsko. Pozitívne možno hodnotiť inklúziu tých nezamestnaných, ktorí nepracujú dlhodobo (najmä nárast pravdepodobnosti v SR), ale aj vťahovanie nezamestnaných mladých, ktorí majú väčšiu pravdepodobnosť zamestnať sa v porovnaní s obdobím hneď po kríze. Rovnako pozitívnu správou pre SR je posun v pravdepodobnosti prechodu do zamestnania podľa stupňa urbanizácie, keď sa tieto pravdepodobnosti zvyšujú nie len v ekonomických centrách krajín (veľké mestá), ale aj v menších mestách a vidieku.

Platí však, že SR v tomto aspekte stále zaostáva za susediacimi ekonomikami, aj keď súdiac podľa tempa rastu týchto pravdepodobností dochádza k niečomu, čo môžeme považovať za náznaky konvergenčného procesu pri výkonnosti jednotlivých trhov práce. Ten však môže byť prerušený hospodárskou krízou, ktorej kontúry sa čoraz viac zobrazujú v reálnom hospodárstve.

Financovanie

Práca je súčasťou riešenia výskumného projektu VEGA 2/0182/17 (50%) a 2/0097/19 (50%).

Literatúra

Brandolini, A., Cipollone, P., Viviano, E. (2006). Does the ILO definition capture all unemployment?. *Journal of the European Economic Association*, 4(1), 153-179.

Databáza Eurostat (2019). Eurostat. Dostupné z <https://ec.europa.eu/eurostat> (15. 05. 2019).

Hudcovský, M., Lábaj, M., Morvay, K. (2017). Employment growth and labour elasticity in V4 Countries: structural decomposition analysis. *Prague economic papers*, 2017(4), 422-437.

Kilponen J, Vanhala J (2009). Productivity and job flows: heterogeneity of new hires and continuing jobs in the business cycle, *Working Paper Series 1080*. European Central Bank, Frankfurt; 2009.

Morvay, K. (2012). Štruktúrne špecifiká vývoja zamestnanosti a príjmov v SR a ich súvislosti s povahou ekonomického rastu (No. 43). *Working Papers*. EÚ SAV.

Nemec, D. (2013). Evaluating labour market flexibility in V4 countries. In *Proceedings of 31st International Conference Mathematical Methods in Economics*. College of Polytechnics Jihlava, Jihlava (Vol. 661666).

Petrongolo, B., Pissarides, C. A. (2008). The ins and outs of European unemployment. *American economic review*, 98(2), 256-62.

